

DLI-artikel

17. december 2004

Forfatningstraktaten om uddannelse og forskning

Forfatningstraktaten om uddannelse

Forfatningstraktatens bestemmelser vedrørende EU's uddannelsespolitik findes i tredje del, afsnit III, kapitel V ”**om uddannelse, ungdom og sport**”. Forfatningstraktaten ændrer ikke på kompetencefordelingen mellem EU og medlemsstaterne. Uddannelse forbliver et område, hvor EU kun kan beslutte at gennemføre understøttende, koordinerende eller supplerende tiltag (kaldet *den koordinerende kompetence*).

Som berørt i tidligere EUPDates forholder forfatningstraktaten sig også til uddannelse som tjenesteydelse, via bestemmelserne i afsnit IV, kapitel III om **EU's fælles handelspolitik**. Spørgsmålet er her, hvorvidt stater udenfor EU kan udbyde uddannelsesmæssige tjenester i fx Danmark på et frit marked jf. EU's fælles handelspolitik. Her blev det i foråret tilføjet forfatningstraktaten, at Rådet træffer afgørelser ved enstemmighed, når det gælder forhandling og aftaler om handel med:

” sociale, uddannelsesmæssige og sundhedsmæssige tjenesteydelser, når disse aftaler indebærer en risiko for, at den nationale tilrettelæggelse af sådanne tjenester forstyrres alvorligt, og at medlemsstaternes ansvar for levering heraf bringes i fare”.

Desuden slås det fast, at når det gælder eksterne handelsaftaler (som WTO/GATS), skal Rådet og Kommissionen sikre, at de er i overensstemmelse med Unionens interne politikker og regler (III-315. 3). EU's interne uddannelsespolitik har således forrang for den fælles handelspolitik. Idet uddannelsespolitik er et nationalt anliggende (EU har kun koordinerende kompetence) er det suverænt Danmarks afgørelse, hvorvidt konkrete uddannelser skal kunne udbydes på et frit marked.

Danmark er således sikret en national vetoret i forhandlingssituationer, hvor en aftale om handel med uddannelse mellem EU og eksterne stater, kan forventes at gribe forstyrrende ind i tilrettelæggelsen danske uddannelser. I Regeringens aftale med S, R og SF om den danske holdning til forfatningstraktaten (det nationale kompromis), understreges det, at Danmark vil nedlægge veto mod WTO/GATS frihandelsaftaler, som skønnes at true den danske uddannelsesmodel.

En af forfatningstraktatens nyskabelser på uddannelsesområdet findes i **charteret om de grundlæggende rettigheder** (del II). Forfatningstraktaten sikrer EU-borgerne retten til uddannelse, samt adgang til erhvervsuddannelse og videre/efteruddannelse. Det skal desuden være muligt at følge *obligatorisk* uddannelse gratis, og ungdomsarbejde må ikke forstyrre gennemførelsen af en uddannelse.

Forfatningstraktaten om forskning

Forskningen er i forfatningstraktaten henlagt til del III, afsnit III, kapitel III ”**om forskning, teknologisk udvikling og rummet**”. EU's kompetence indenfor forskningsområdet er i dag, ligesom for uddannelse, en koordinerende kompetence. Men med forfatningstraktaten flyttes forskning til politikområder med *delt kompetence*. Den delte kompetence betyder formelt, at EU-regler står over de nationale i tilfælde af tvister. Men inden for netop forskningsområdet får dette ingen reel betydning, fordi Unionens forskningspolitik ikke er karakteriseret ved EU-love og regler, men koordinering og supplerung, primært via EU's forskningsprogrammer. I forfatningstraktatens

DLI-artikel

artikel I-14.3 slås det eksplicit fast, at på områderne forskning, teknologisk udvikling og rummet ("space"):

"har Unionen kompetence til at gennemføre tiltag, navnlig til fastlæggelse af programmer, dog således at udøvelsen af denne kompetence ikke kan føre til, at medlemsstaterne forhindres i at udøve deres kompetence".

Forfatningstraktaten ændrer ikke på EU's beslutningsprocedurer på forskningsområdet, her gælder fortsat den fælles beslutningsprocedure (kvalificeret flertal i Rådet og flertal i Parlamentet), som indførtes med Amsterdamtraktaten.

Alt i alt er EU's kompetenceområde indenfor forskningspolitikken stort set uændret, selvom EU's forskningsprogrammer fremover formelt vil høre ind under politikområder med delt kompetence. EU kan stadig kun tage initiativer, der ikke må forhindre medlemsstaterne i at håndhæve deres egne regler på forskningsområdet.